

FIBI SÁNDOR

HATSZEMKÖZT

Ebben a számunkban rendhagyó módon további „két szemmel” bővítettük a Négy szemközt rovatunkban szereplők számát, ugyanis azt szeretnénk, ha olvasóink e beszélgetés során nem csak egyetlen kolléga, hanem két kiváló pedagógus munkásságáról, hivatásukról vallott nézeteikről és kiemelten a szlovák nyelv tanításával kapcsolatos tapasztalataikról, véleményükről kapnának tájékoztatást. Mindketten az ország egyik legismertebb iskolájában, a dunaszerdahelyi Vámbéry Ármin Alapiskola alsó tagozatán tanítanak. Mindenekelőtt arról ismertek, hogy önmagukkal szemben rendkívül igényesek, tudatos és elkötelezett pedagógusok, akik nem munkának, hanem szeretett hivatásuknak tekintik a tanítást. Kiváló eredményeik mellett teljes mértékben élvezik a szülők tiszteletét, tanítványaik őszinte szeretetét és ragaszkodását. Ismerjük hát meg őket.

■ **Szabó Éva:** - Napközis nevelőként kezdtem pedagógusi pályámat, majd az egyetemi tanulmányaim befejezése óta alsó tagozatos pedagógusként tanítok a „Vámbéryben” – immár 18 éve. Az iskola vezetésének döntése

alapján a közelmúltban módosult a feladatköröm, ugyanis most kizárólag a szlovák nyelv tanítása a feladatom, immár második éve csak ezt a tantárgyat tanítom a 3. és a 4. évfolyam osztályaiban. Feladataim közé tartozik a folyamatos együttműködés, egyeztetés alsó tagozatos kollégáimmal, melynek célja koordinálni e tantárgy tanításának módszertani, sőt tartalmi szempontjait is.

■ **Mészáros Péter:** - 52 éves, szintén alsó tagozatos pedagógus vagyok. 1991-ben fejeztem be tanulmányaimat Nyitrán, tehát immár 27 éve tanítok. Meggyőződéssel és nagyon őszintén vallom, hogy soha nem vagyok azonos előző szakmai önmagammal, nem csinállok semmit ugyanúgy kétszer. A legritkább esetben vagyok elégedett a teljesítményemmel, és ha én valamivel nem vagyok elégedett, akkor saját magamban keresem a megoldást. Nevelési célkitűzéseimet illetően mindig hozzá akarok járulni ahhoz, hogy a gyermekeknek boldog gyermekkoruk legyen, és a mi iskolai munkánk nyugalmat közvetítsen a családokba.

■ **Éva, te lényegében ebben az iskolában váltál pedagógussá, de azért**

van áttekintésed arról, hogy más iskolákkal összehasonlítva mi az az egyedi, ami ezt az iskolát valóban a legjobb iskolák sorába emelte. Péter, te pedig iskolaigazgatói megbízatásodról mondtál le azért, hogy pedagógusi pályádat ebben az iskolában folytasd tovább. Szerintetek mi az az egyedi, amiért szeretitek ezt az iskolát?

■ **Szabó Éva:** - Valójában még csak néhány évet tanítottam ebben az iskolában, amikor több lényeges változás is történt az iskola életében. A legfontosabb változások egyike az volt, hogy az iskola vezetése a kollégák iránti bizalom és tisztelet jegyében teljes pedagógiai szabadságot biztosított a tantestület tagjainak, ami szinte törvényszerűen a folyamatos szakmai fejlődés és az önképzés útjára vezette az iskola pedagógusait. Emellett bevezettük az egész napos oktatást, és fokozatosan sikerült megoldanunk, hogy az alsó tagozaton a folyamatosan növekvő tanulói létszám következtében minden osztály számára külön napközis csoportot tudtunk kialakítani. Ez az oktatási forma azonban szinte elképzelhetetlen az osztálytanító és a napközis pedagógus precíz és

szinte állandó szakmai-módszertani együttműködése nélkül, hiszen hosszabb távra tervezetten, de napi szinten is egyeztetniük kell, hogy közös munkájuk valóban meghozza az elvárt eredményességet. Ugyanis csak így válhat lehetővé, hogy amit a tanulók délelőtt az osztálytanítójukkal megtanultak, délután a napközis tanító néniel kellő mértékben begyakorolják, és kezdetben kis segítséggel vagy csoportmunkában, később viszont már teljesen önállóan elkészítsék a házi feladataikat is. Emellett természetesen még pihenésre, játékra, szórakozásra is jut elég idejük. Nagy változás volt ez, ami magával hozta, hogy nemcsak a szlovák nyelv, hanem az összes tantárgy tanítását át kellett gondolnunk, hiszen az alsós kisdiákok hétfőn behozzák a táskájukat, és csak pénteken viszik haza. Tehát elmaradhatott az otthoni tanulás és az otthoni munka a házi feladatokkal is. E változásokkal óriási terhet vettünk le a szülők válláról, amellel visszaadtuk a gyermekeknek a késő délutánok és esték teljes szabadságát, a gondtalan családi együttlét vidámságát és örömeit. A szülőket csak arra kértük, hogy nagyon sokat beszéljessenek a gyermekekkel, hogy ezáltal is fejlődjön a gyermekek kommunikációs képessége. Kollégáimmal együtt nemcsak tanterveket dolgoztunk át, hanem azt is fel kellett vállalnunk, hogy az iskolában minden gyermekkel igenis megtaníttuk a tananyagot.

■ **Mészáros Péter:** - Jelenlegi munkahelyemhez mindenekelőtt az vonzott, hogy az egész napos oktatás bevezetésével helyesen határozta meg az iskola feladatait és céljait. Az, hogy már több mint tíz éve ebben az iskolában tanítok, szakmai életem legjobb döntése volt, mert ez az oktatási típus sok egyéb pozitívuma mellett sokkal jobban megköveteli a pedagógustól a szakmai fejlődést. Ehhez természetesen hozzájárult néhány személyes attitűd is, mindenekelőtt az, hogy az állandó változás, szakmai fejlődés elkötelezett híve vagyok... Ugyanakkor elkötelezett híve vagyok az egész napos iskolának is, és az ebből eredő helyzetnek, mely szerint az előírt tananyagot a gyermeknek – különösen az alapskola alsó tagozatán – az iskolában

kell elsajátítania, és nem otthon kell a szülővel együtt órákat eltöltenie a tanulóval, valamint a gyakran teljesen fölösleges házi feladatok megoldásával. Az iskolának az alsó tagozaton délelőttönként 4–5, esetenként 6 óra, majd a napközi otthonban további 1–2 óra áll rendelkezésére ahhoz, hogy az új ismereteket sikeresen átadja a kisdiákoknak. Ez még így is rengeteg idő, teljes mértékben kimeríti a gyerekek terhelhetőségét. Tehát hétköznapokon – amikor az iskola után a napköziben is tanulóval tölt el néhány órát – szerintem szinte tilos lenne még otthon is a „tanulmányaival” foglalkoznia. Ha ez nem így van, akkor a gyerekektől egyszerűen sokkal többet várunk el, mint önmagunktól, és talán eszünkbe sem jut, hogy megfosztjuk őket egészséges és szükséges egyéb életkori igényeik megvalósításának még a lehetőségétől is, nem beszélve arról, hogy az egész napi „munka” utáni esti tanulás hatékonysága a legtöbb esetben egyenlő a nullával.

■ **A magyar tanítási nyelvű alapskolában minden bizonnyal az egyik legspecifikusabb tantárgy a szlovák nyelv, amelynek a tanítása furcsa módon az elmúlt évtizedek alatt kimondottan az oktatás egyik neuralgikus pontjává vált. Az említett időszakban nem szakmai, hanem főleg politikai okokból – mintegy az adott tantárgy kiemelt fontosságát külön is hangsúlyozni kívánó – hozzá kapcsolódó kiegészítő megnevezések egész sora is jelzi, hogy nagyon sajátos problémák kapcsolódnak az oktatásához, hiszen az évek során az iskolában tanítandó szlovák nyelv volt „cél nyelv”, „második anyanyelv”, „második nyelv”, a „környezet nyelve”, „hivatalos nyelv”, „államnyelv”, csak éppen idegen nyelv nem lehetett. Úgy hiszem, hogy a fiatalabb korosztály talán nem is tudja, hogy a második világháború utáni években – a magyar iskolák újra megnyitásától – a szlovák nyelvet csak az alapskola harmadik évfolyamától sorolták be az iskoláinkban tanítandó tantárgyak közé, majd közel két évtized elteltével már a kis elsősök számára is kötelezővé vált. Ám ekkor még az első és a második**

évfolyamban csak a kommunikációs készségek megalapozása volt a cél. Kimondottan ezt szolgálta az első évfolyam részére összeállított szöveg nélküli képes tankönyv (Obrázková učebnica slovenského jazyka pre 1. ročník ZŠ s VJM) és a pedagógusok részére kiadott módszertani segédkönyv. Tehát szó sem lehetett arról, hogy helyesírási és egyéb nyelvtani ismeretek, szabályok, kivételek is részét képezzék a tananyagoknak. Újabb évek elteltével alakult ki a jelenlegi helyzet, amikor már az első évfolyamban is – nagyon rövid konverzációs előkészítés után – a tananyag részévé vált az írás, sőt több pedagógus nagyon téves értelmezése miatt a nyelvtani ismeretek, szabályok, definíciók tanítása is nehezíti a kisdiákok pozitív viszonyának kialakítását ehhez a tantárgyhoz. Tehát a magyar tanítási nyelvű alapskolákban a szlovák nyelv tanításában lényegében a szlovák iskolákban kötelező tanterv egy módosított és redukált szintű változata a kötelező, amely viszont aligha alkalmazható sikeresen, hiszen a magyar diákok számára ez nem anyanyelv, hanem idegen nyelv. Mindezek ellenére ma még számtalan ellenérvet hallhatunk, és meglepő módon nem egy magyar pedagógus is kétségbevonja ezt a tényt. Mi minderről a ti véleményetek?

■ **Mészáros Péter:** - Tapasztalataim szerint az ebben a folyamatban jelen lévő tényezők három csoportba sorolhatók: amelyek a pedagógusoktól függenek, amelyek nem a pedagógusoktól függenek és amelyek napjainkban szinte senkit nem érdekelnek. A pedagógustól függ, hogy ő milyen szinten beszél szlovákul. Ha megfelelő szinten ismerem és használom a szlovák nyelvet, az még nem jelenti azt, hogy tanítani is megfelelő szinten tudom, ahhoz módszertani tudás is kell. A pedagógustól függ, hogy mennyire elhivatott, szorgalmas és lelkiismeretes, mennyit készül a tanítási óráira, milyen megfelelő rendszert épít be az általa tanított tantárgy tanításába, mennyire empátikus, stb. Nem a pedagógustól függ, hogy milyen a tanuló személyisége, idegrendszeri érettsége, családi háttere, hogy a szlovák közeg miként ismeri és miként értékeli a magyar

ajkú polgárok igyekezetét a szlovák nyelvi kommunikáció gyakorlásában. Az első és a második pontba sorolt tényekkel most nem kívánok külön foglalkozni, hiszen minden pedagógusnak ismernie kellene saját mentalitását, képességeit, a második csoport pedig annyira specifikus, illetve annyira ismert mindannyiunk előtt, hogy mi ezen itt és most nem tudunk változtatni. A harmadik csoportba sorolt tényezők közül két dolgot külön is kiemelnék, amelyek optimális helyzetben végképp fel sem merülhetnének problémaként. Csakhogy a jelenlegi helyzet egyáltalán nem optimális... Az egyik az, hogy a pedagógus az egyetemi képzés során milyen elméleti és gyakorlati felkészítést kapott e valóban igényes feladat teljesítésére, a másik pedig az, hogy milyen segédeszközök állnak rendelkezésére a szlovák nyelv oktatásához. Lényegében én magam is csak gyakorló pedagógusként tudatosítottam, hogy az egyetemen bennünket sem elméleti, sem gyakorlati szempontból végképp nem készítették fel arra, hogy szlovák nyelvet oktassunk a magyar alapiskola alsó tagozatán. Minket csak a gyakorlatban szerzett tapasztalatok és az elkötelezett pedagógusok példája inspirált arra, hogy ficskám, ha ezen a téren eredményeket akarsz elérni, akkor méltóztass tanulni, fejlődni. Ha kell, a lehető leggyakrabban látogasd a tapasztalt kollégáid óráit, tőlük tanulj, és minden lehetőséget kihasználva tökéletesítsd a nyelvtudásodat is. A másik tényező a tanszerekkel való ellátottság, még akkor is, ha az oktatásban a múltban, de ma is, sőt a jövőben is, mindig a pedagógus a legfontosabb tényező. Én magam is ismerek olyan idős pedagógust, aki csodálatos egyéniségének köszönhetően egy szál krétával a kezében is többre vinné tudományát, mint sok kollégája, akik az osztálytermük minden falát egy-egy digitális táblával megspékelve próbálnak sikert elérni. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy bármilyen módon is ellene lennék a legmodernebb segédeszközök használatának. Tehát a tanszer fontos, de mégiscsak másodrendű tényező. Minden tankönyvből – legalábbis elméletben, de gyakran a gyakorlatban is – lehet

valamit felhasználni. Állítom ezt akkor is, ha eddigi munkám során még nem talákoztam olyan tankönyvvel, amelyet teljes terjedelmében és különösebb problémák nélkül tudtam volna használni. Ha a pedagógusnak megvan a kellő munkaköri alkotó szabadsága, akkor – igaz, sok munkával, kutatással – mindig fellelheti azt a forrást, amely segítheti munkáját. Mindmáig hálával tartozom például Szkabela Rózsának és Bóna Irénnek, mert a mai napig a saját ötleteim mellett az ő szellemi alkotásaik a legjobban felhasználhatóak számomra. Természetesen a legideálisabb helyzet az lenne, ha kiváló, modern, a szlovák nyelvet idegen nyelvként oktató, ingyenes, kiválóan felhasználható, digitális háttérrel megerősített tansegédeszközeink lennének, de sajnos ilyen segédeszközök előállítására, úgy látszik, ma még nincs külön „politikai akarat”, arra viszont van, hogy a magyar iskola diákjait úgy meg kell tanítani szlovákkul, hogy...

■ **Szabó Éva:** - Lényegében teljes mértékben egyetértek Péter véleményével, hiszen sohasem tudtam elfogadni, hogy a kicsi gyerekek már az első évfolyamban félnek a szlovák nyelvtől, nem szeretik, és ezt őszintén meg is mondják. Igencsak bántott, hogy a szinte teljes magyar nyelvi közegben élő saját két gyerekemnek is ez volt a véleménye. Be kellett látnunk, hogy a hagyományos, a megszokott tanítási formában és módszerekkel akkor sem lenne valóban eredményes a szlovák nyelv oktatása, ha hetente háromszor annyi szlovák óra lenne ezekben az évfolyamokban. Ezért évekkal ezelőtt a „Vámbéryben” felvállaltuk, hogy megszerettetjük kisdíkjainkkal ezt a tantárgyat. Szakítottunk a hagyományos módszerekkel, és nem voltunk tekintettel arra, hogy a politikusoknak mi a véleménye, mi az idegen nyelvek tanításának a módszertana szerint akartuk tanítani a szlovákokat. Igen ám, de hogyan? Az egyetemen semmi ilyesmit nem tanultunk, megfelelő segédeszközök, tankönyvek, nyelvkönyvek nem álltak a rendelkezésünkre, a jelenlegi tankönyvekből pedig szinte lehetetlen újszerűen tanítani ezt a nyelvet, pedig az alsó tagozat évfolyamaiban

nagyon fontos lenne egy jó tankönyv. Egészen addig, amíg a tanuló nem jut el egy jól megalapozott, a mindennapi kommunikációban a legfrekvenciáltabb több száz szót, lexikai egységet tartalmazó, már-már tudatos és aktív nyelvhasználatig. A jó tankönyv fontos kritériuma lenne, hogy ezek a lexikai egységek az elsajátítási-rögzítési szakaszban sokszor és még többször ismétlődjenek, lehetőleg különböző szituációkban. Véleményem szerint az alsó tagozaton sikertelen, sőt elképzelhetetlen az új szavak megtanításának az a módja, hogy az olvasmány elolvasása és lefordítása után beíratjuk az új szavakat a szótárba, másnap röpdolgozatot íratunk a szavakból, és teljesítettnek hisszük a szavak megtanítását. Egyébként is, a szlovákról magyarra fordítás – mint napi rendszerességgel alkalmazott módszer – nagyon-nagyon megkérdőjelezhető... Itt jegyzem meg, hogy a legtöbb tanító igyekszik a leckéből kiválogatni azokat a szavakat, amelyeket fontosnak tart, amelyekkel bővíthető a gyermek szókincse. Csakhogy nem egy pedagógusnál ezzel a szavak megtanítása lényegében be is fejeződik, hiszen egyszerűen feladja otthoni megtanulásra, és ez leggyakrabban azt eredményezi, hogy elmarad az elsődleges rögzítés, ami a mi esetünkben a lehető legnagyobb baj... Az új szót, kifejezést köthetjük egy korábban tanult szóhoz, egy másik nyelvben tanult és már ismert szóhoz vagy bármilyen szituációhoz, mozdulathoz, képhez, képsorhoz – csak a fantáziánk szabhat határt. A következő lépésben az új szavakat, kifejezéseket minél gyakrabban kell előcsalogatni, vagyis gyakorolni és gyakorolni, ismételni kell, hiszen az az alapvető feladatunk, hogy a legfrekvenciáltabb szavakból egy viszonylag megbízható aktív szókincset alakítsunk ki a kisdíjak tudatában. A gyakorlást, az ismétlést hosszú távra kellene tervezni, és periodikussá kell tenni, nemcsak egy-két napra bezsúfolni. Igen, kell, de tudom, hogy ezt rendkívül nehéz megvalósítani, hiszen teljes mértékben hiányoznak az ehhez szükséges segédeszközök. Azokat magunknak kell elkészíteni, megalkotni, ami rengeteg munkát, előkészülést igényel,

gyakori konzultációt az angol szakos kolléganővel, esteken át tartó fejtevést, feladatlapok, mesék, szövegek írását... E feladat sikeres teljesítését nagyban elősegíthetjük azokkal a memóriafejlesztő, emlékeztetjavító gyakorlatokkal is, amelyeket bármely más tantárgy tanulásánál is hasznosítani tud a tanuló. Arra kell törekednünk, hogy a szótanulásban minél több érzékszervünk vegyen részt, hiszen az olvasás, a mozgás, a beszéd, a rajzolás, festés jelentős mértékben segíti a tanulást. Meggyőződése, hogy az eredményes, sikeres szókinccsfejlesztés elmaradása az egyik legnagyobb hiányosság a szlovák nyelv tanításában az alsó tagozaton, aminek a következményei a felsőbb évfolyamokban érzékelhetők igazán, amikor a diák szinte képtelen arra, hogy egy értelmi képességeinek teljesen megfelelő témáról összefüggő mondatokat tudjon mondani, hiszen emlékezetében nincsenek ott az alsóbb évfolyamban tanult, de kellő szinten el nem sajátított fogalmak... Ezért nem zárom ki a jó tankönyv iránti igények közül a megfelelően

összeállított szójegyzéket az egyes leckék után, a megfelelő példamondatokkal együtt, de az anyanyelvre támaszkodva, hiszen a kisdíák még nem rendelkeznek kellő szlovák nyelvismerettel. Egy jó idegen nyelv tankönyvének további fontos kritériuma, hogy olyan szövegeket tartalmazzon, amelyekben nem hemzsegenek a gyermekek számára ismeretlen és a köznapi beszédben végképp nem frekvenciált szavak, ugyanis ezek egyszerűen elveszik a gyerekek kedvét, elbizonytalanítják őket, hiszen csak azt ismételtetik, hogy „ezt sem értem, azt sem értem“. Nem az a fontos, hogy a gyerekek ebben a korban egy adott fogalomnak a szinonímáit is ismerjék, ahogyan az sem, hogy bizonyos elvont nyelvi-nyelvtani szabályt, amelyben számukra több ismeretlen kifejezés is szerepel, szóról szóra vissza tudjanak mondani.

■ **Örömmel hallgatom mindazt, amit e nyelv tanításával kapcsolatban eddig elmondtatok, hiszen jó érzéssel tölt el, hogy elkötelezett pedagógusokként mennyire tisztelitek hivatásotokat, mennyire jól**

látjátok e nyelv valóban sikeres tanításának a valós problémáit. Mégis, mintegy záró gondolatsorként, mit javasoltok kollégáitoknak?

■ **Szabó Éva:** - Régi gondolat, ám nagyon jó tanács Vekerdy Tamástól: „Nem az óvodai foglalkozásoknak kell az iskolához idomulniuk, hanem az alapiskola első két évfolyamának kellene az óvodához hasonlítani.“ Megszívlelendő tanács, hiszen a 6–8 éves gyerekek játékos tanításával könnyen és gyorsan lehet eredményt elérni minden tanórán, beleértve a szlovák órákat is. A gyerekek szinte az anyanyelvükkel szívják magukba a számukra idegen szlovák nyelvet, sajátítanak el szabályrendszert, sőt rendszereket úgy, hogy közben fogalmuk sincs arról, hogy szabályokat sajátítanak el. Kétségtelen, hogy sokkal több szemléltetőeszközt, játékos elemet kell beiktatni a nyelv oktatásába. A legegyszerűbb pedig az lenne, ha természetes élethelyzetekben való kommunikáció útján sajátítanak el ezt a nyelvet. Viszont a tanítási órákon is remekül imitálhatók a természetes élethelyzetek, ezt az alsó tago-

zatos kollégák egyébként is gyakran alkalmazzák más tantárgyak tanítása során, hiszen a játékos szituációk minden gyermeket magukkal ragadnak. Játékosággal, kényszermentességgel, spontaneitással, cselekvésorientáltsággal könnyen elérhető, hogy a gyerekek szorongás, görcsösség nélkül tanulják a szlovák nyelvet. Az életszerű szituációk rendkívül jól aktivizálják még a passzív szókincset is, és a gyerekek spontán módon ráéreznek a nyelvtani szabályokra is. A sok ismétlés, gyakorlás után egyre jobb lesz a kiejtésük, bővebb a szókincsük, nyelvtanilag is helyesebbek a mondataik. Nem kell kétségbeesni akkor sem, ha egy-egy kisebb hiba még előfordul a beszédükben, a további gyakorlás során ezek is el fognak tűnni. Ami rendkívül fontos, hogy követelményeinket a gyermek életkorához, kommunikációs képességeihez legyünk képesek illeszteni. Felmerülhet most is az aránylag gyakori kérdés, hogy mi lesz a tantervvel, ha a gyakorlásra több időt szánunk, mint amennyi a tervben szerepel. Egyértelműen szögezzük le mindannyian és ehhez is tartunk magunkat, hogy nem tantervet tanítunk, hanem szlovák nyelvet, és nem is a tankönyv szövegeit kell megtanítanunk, hanem szlovákul beszélni tanítjuk kisdíákjainkat. Legyen végre iskoláinkban valóban gyermekközpontú a tanítás.

Szakítsunk, véglegesen az eddig viszonylag gyakran alkalmazott, ám legkevésbé hatékony módszerrel, mely szerint elolvassuk a szlovák szöveget, szótárt veszünk elő, lefordítjuk a szöveget és feladjuk megtanulni a tartalmát. És igen, egyértelműen merjük felvállalni, hogy igenis meg tudjuk tanítani diákjainknak a szlovák nyelvet.

■ **Mészáros Péter:** - Vissza kell térnem ahhoz a tényhez, hogy nekem naponta 45 perc áll rendelkezésemre és némi ráerősítés a napközben. Az a feladatom, hogy minél jobban csak erre koncentrálok, igaz, éveken keresztül. Ezért nagyon tisztelnem kell a tanulóimat, de saját magamat is, hogy ezt az időt a lehető legeredményesebben kihasználjam, és közös munkánk valóban sikeres legyen. A rémálmom ugyanis az, hogy esetleg a felejtésnek tanítok, és nagyon nem szeretném, ha ez valóra is válna. Arra törekszem tehát, hogy diákjaim mindazt, amit tőlem tanultak, az elválásunk idején is tudják, és erre építeni is tudjanak a felsőbb évfolyamokban. Ezért szlovák óráim felépítésében egyik legfontosabb cél, hogy a tanulók megszerzett tudását folyamatosan használati készenlétben tartsam. Megpróbálom maximálisan kihasználni azt a tényt, hogy a tanulók nagyon fiatalon, 6–7 évesen kerülnek hozzánk, amikor még olyan ablakok vannak nyitva

a kis fejecskekben az új szavak elsajátítására, a jó kiejtésre, a nyelvtani struktúrák feltétel nélküli spontán elsajátítására, stb., amelyek később sorra zárulnak be, és idővel szinte behozhatatlan mértékű lesz a lemaradás. A szlovák nyelv tanítása során lehetőségeimhez mérten igyekszem megteremteni a tanítványaimnak azt a közeget, amivel egy 2-3-4 éves gyermek találkozhat anyanyelve spontán elsajátítása során. Ebből következik, hogy már az első osztályban foglalkozunk a szókincsbővítés mellett a legkülönbözőbb ragozási esetekkel, az igeragozással, a nemek megkülönböztetésével, a melléknév és a főnév egyeztetésével, a melléknév fokozásával – természetesen anélkül, hogy ezeket a fogalmakat néven neveznénk. Ennek a módszertani háttérnek a részletes ismertetés messze túlhaladja ezen beszélgetés lehetőségeit, ám nincs is benne semmi rendkívüli, hiszen mi csak folyamatosan játékosan és komolyan beszélgetve, gyakorolva, ismételve, megszerezve tanuljuk a szlovák nyelvet. A kommunikációra épülő tanóráimat módszer-tanilag úgy szervezem, hogy a szlovák nyelvet tudatosan és következetesen idegen nyelvként oktatom.

■ **Kedves kollégáim, barátaim, tisztelettel köszönöm a beszélgetést.**